

Internasjonalt arbeid - Codex Alimentarius

Formålet med arbeidet og hvorfor vi deltar

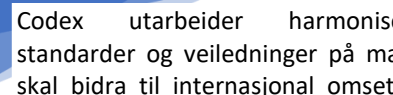
Codex Alimentarius Commission (CAC) er en av tre internasjonale standardsettende organisasjoner (Codex¹, IPPC² og WOAHA³) som er særskilt referert i SPS avtalen under WTO. Det er i dag 189 medlemsland og Norge er ett av dem. EU kommisjonen er eneste medlemsorganisasjon og i tillegg har Codex 240 godkjente observatørorganisasjoner, 60 internasjonale organisasjoner og 16 FN organisasjoner.

CAC er kjernen i FAO og WHO sitt felles standardiseringsprogram på matvareområdet og CAC ble opprettet for å beskytte forbrukernes helse og fremme rettferdig praksis for handel med mat gjennom sitt arbeid med globale standarder og normer ([Codex tekster](#)).

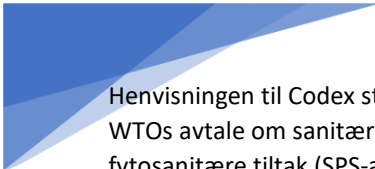
Norge som medlem av WHO, FAO og WTO har en plikt til å delta i internasjonalt arbeid med å harmonisere regelverk på matområdet. Det er myndighetene som representerer medlemslandene og for Norge er det Mattilsynet som deltar. Alle posisjoner klareres i de tre matdepartementene og HOD har det koordinerende ansvaret på departementsnivå.

Codex tekster er ikke en erstatning for, eller alternativ til, nasjonal lovgivning, men henvisningen til Codex standardene i SPS-avtalen gjør at standardene fungerer som internasjonal referanse. Dette betyr at de medlemsstatene som velger å legge Codex standardene til grunn for sin nasjonale lovgivning, automatisk oppfyller kravet om saklig vitenskapelig begrunnelse. Det er derfor viktig at vi deltar for å ivareta norske interesser.

EU kommisjonen understreker at de deltar for å *“ensure that the primary health and other interests of the European Community and its Member States are taken into consideration during the preparation, negotiation and adoption of such standards, guidelines or recommendations and other provisions by the Codex Alimentarius Commission.”* Dette er også Norges mandat, **og det er viktig å merke seg at vi ikke alltid har sammenfallende interesser med EU, eller at EU ivaretar våre interesser knyttet til eksport og det er derfor viktig at vi deltar.** Dette gjør vi ved å fremforhandle harmoniserte bestemmelser, hvor vi og får muligheten til å ivareta vårt eget regelverks prinsipper og verdier. På enkelte områder er det diametrale forskjeller mellom regionene når det gjelder nasjonal regulering. Vi må bidra til at

Codex utarbeider harmoniserte globale standarder og veiledninger på matområdet som skal bidra til internasjonal omsetning av trygge matvarer. Men harmonisering tjener oss aller best når vi får gjennomslag for «bestemmelser» som i størst mulig grad gjenspeiler vårt regelverk og våre verdier og prinsipper. Vi må derfor delta for å bidra til dette.

Henvisningen til Codex standarder i WTOs avtale om sanitære og fytosanitære tiltak (SPS-avtalen) betyr at Codex har vidtrekkende implikasjoner for å løse handelskonflikter. WTO-medlemmer som ønsker å anvende strengere matsikkerhetstiltak enn de som er fastsatt i Codex, kan bli pålagt å begrunne disse tiltakene vitenskapelig.

¹ Codex Alimentarius Commission, se mer [her](#)

² IPPC - International Plant Protection Convention, se mer [her](#)

³ WOAHA – Verdens dyrehelseorganisasjon, se mer [her](#)

standarder og veiledninger ikke går i feil retning. Det er spesielt viktig for bærekraft og «det grønne skifte» i deler av Europa.

Arbeidet med standarder og relaterte tekster gir Mattilsynet viktige opplysninger som kan ha betydning for nasjonalt regelverksarbeid og arbeidet i EU. Deltakelse i diskusjonene er viktige fordi vi får kjennskap til bakenforliggende motiv for synspunkter som ikke kommer frem i de offisielle rapportene, men som vi kan støte på i arbeidet med markedsadgang. Mattilsynet får også økt kunnskap om andre lands næringsmiddelregulering og utvikling innen næringsmiddelteknologi. Vi får også bedre forståelse for normer og standarder som fastsettes, som vi igjen kan bruke i vårt veiledningsmaterieell. Harmoniseringen av bestemmelser for matvarer er en stor fordel, ikke bare for oss som eksporterende land, men også for Norge som importør. Som importør er vi også i høyeste grad interessert i globale standarder som kan bidra til at matvarene vi importerer er av god kvalitet og ikke er helseskadelige. Matdepartementene har bedt Mattilsynet om å prioritere å delta i Codex for Norge.

Fra departementenes dokument om internasjonalt arbeid:

Mattilsynet har ansvaret for koordinering av det norske arbeidet i Codex Alimentarius, og skal følge det løpende arbeidet mellom møtene og sørge for en forsvarlig forberedelse til møtene. Relevante departementer skal inviteres til formøter i god tid, slik at eventuelle kritiske posisjoner kan avklares og forankres. Mattilsynet utarbeider rutinemessig kommentert dagsorden som kan diskuteres i formøtene og eventuelt med berørte interessenter.

Dersom ikke annet avtales, er Mattilsynet delegasjonsleder ved møter i Codex Alimentarius.

Mattilsynet skal følge opp de ulike komiteene og hente innspill fra alle berørte interessenter, herunder næringene og forbrukerorganisasjonene.

Mattilsynet skal løpende vurdere om spørsmål i hovedsak er av faglig eller politisk karakter. Ved saker av politisk karakter skal departementene kontaktes.

Mattilsynet utarbeider et årlig prioriteringsdokument som omfatter både faglige og politiske problemstillinger. Dokumentet skal forankres i matdepartementene. Det skal holdes et årlig møte mellom Mattilsynet og matdepartementene om dette prioriteringsdokumentet og om norsk deltakelse i det kommende års møter i Codex Alimentarius og andre aktuelle spørsmål.

Hva bruker vi dette arbeidet til?

Å delta i det løpende arbeidet med å utarbeide globale normer og standarder på matområdet er av stor betydning for Mattilsynet. Dette arbeidet gir viktige opplysninger av interesse for, ikke bare oss, men også for næring, forbrukere og myndigheter, og kan også ha betydning for vårt eget nasjonale regelverksarbeid, arbeidet i Brussel og utvikling og veiledningsarbeid. [EU vektlegger](#) arbeidet i Codex i eget regelverksarbeid og uttrykker at de verdsetter samarbeidet med Norge i Codex. Et annet viktig resultat av arbeidet er økt kunnskap om næringsmiddelregulering og næringsmiddelteknologi som deltakerne tilegner seg i diskusjonene. Deltakelse i diskusjonene er viktig også fordi man da får kjennskap til mange av de bakenforliggende motiv for ulike synspunkter, som ellers ikke kommer frem i de offisielle rapportene, men som vi kan støte på i arbeidet med markedsadgangen. Delegationene knytter også kontakter med andre fagpersoner utenfor Europas grenser, noe som er viktig for fremoverlent utvikling av fagområdene.

Hva oppnår vi?

De handelsmessige fordelene som etableres ved ordnede forhold i den internasjonale handelen, er av stor betydning for vår eksport og import av matvarer. Vi har fra Codex' opprettelse (1963) hatt en sentral stilling i Codex som vertsland for Codex komiteen for fisk og fiskevarer. Norge ved Mattilsynet

har tidligere hatt en representant med rollen som vice chair av CAC og en representant som nylig (2015 – 2019) har sittet i Eksekutivkomiteen og representert Europa (51 land og EU).

Internasjonalt samarbeid er nødvendig for å fastsette globale grenseverdier for for eksempel plantevernmidler, veterinære legemidler, tilsetningsstoffer og kontaminanter. Når ekspertisen fra medlemslandene møtes og jobber sammen for å løse globale utfordringer, bidrar det til at landene ikke sitter alene eller regionvis og utarbeider standarder, men utnytter hverandres ekspertise og oppnår globalt harmoniserte standarder.

Vi fremforhandler standarder og normer som gjenspeiler eget regelverk og de prinsipper og verdier som ligger til grunn for dette. I mange tilfeller kan vi si at vi også bygger tillit til det norske matkontrollsystemet, vi skaper allianser og kontakter og vi legger til rette for handel med norske produkter (to eksempler fra senere år er en standard for fiskeoljer og etablerte grenseverdier for lakselusmidler).

Hvorfor vi deltar – kort oppsummert:

- Som medlem av WHO, FAO og WTO har Norge en plikt til å delta i internasjonalt arbeid med å harmonisere regelverk på matområdet. Departementene har gitt Mattilsynet ansvaret. Vi skal bidra til at det legges til rette for internasjonal omsetning av trygge matvarer.
- Vi har ikke alltid sammenfallende interesser med EU, og EU ivaretar ikke våre interesser knyttet til eksport
- Codexarbeidet har betydning for nasjonalt regelverksarbeid, arbeidet i Brussel og utviklings- og veiledningsarbeid. Flere og flere land legger Codex tekster direkte til grunn for nasjonalt regelverk, det betyr at det er viktig at tekstene tar opp i seg vårt regelverk og våre hensyn i så stor grad som mulig, dette må Norge kjempe for sammen med EU.
- Vi har en betydelig eksport og er tjent med forutsigbare rammer og harmonisert regelverk. Foruten å jobbe med saker initiert av andre medlemsland, har vi initiert områder for standardisering og foreslått veterinære legemidler for risikovurdering.
- Arbeidet med harmonisering av regelverk tjener oss aller best når vi får gjennomslag for «bestemmelser» som i størst mulig grad gjenspeiler vårt regelverk og våre verdier og prinsipper. Vi må derfor delta for å bidra til dette
- Vi bidrar med kunnskap på områder som vi er spesielt opptatt av og vi henter informasjon der vi ønsker mer kunnskap.
- For å øke kunnskapen om utvikling og teknologi, samt andre lands regulering på de ulike fagområdene og for å etablere nettverk
- Møtene er også en anledning til knytte nettverk med land som er store importører av sjømat, samt en god arena for faglige diskusjoner og kompetanseheving.

Hva skjer om vi ikke deltar, det vil påvirke handel med norske varer fordi:

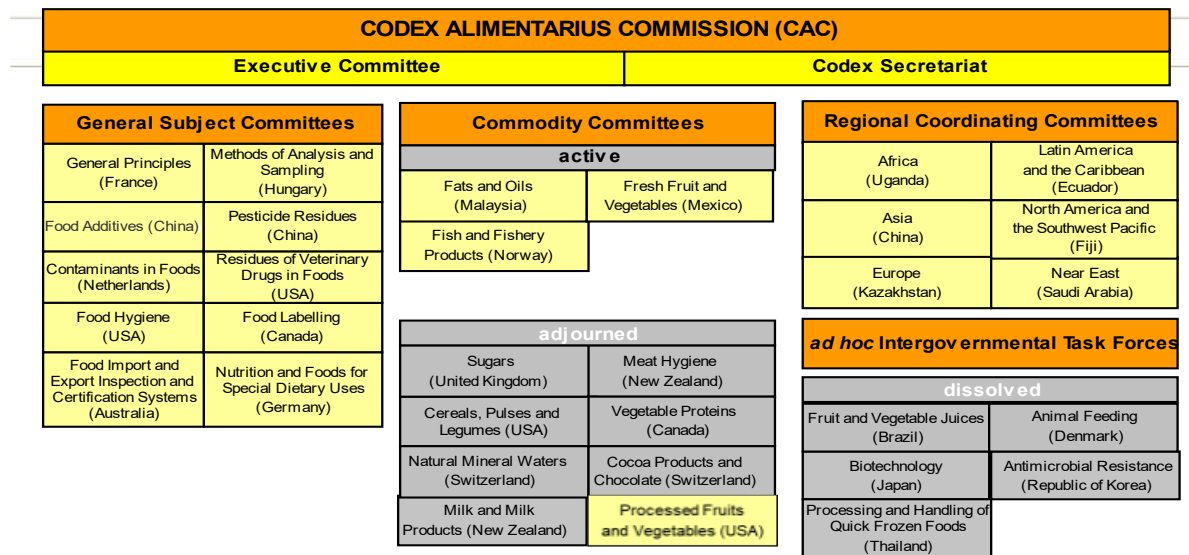
- Som et av de mest velstående medlemslandene, utfører vi ikke forpliktelsene våre i internasjonal sammenheng
- EU mister en alliert i globale diskusjoner om trygg mat
- Vi mister innsyn i hva som diskuteres, og klarer ikke å fange opp saker som er av betydning for oss
- Våre verdier og vårt regelverk blir i mindre grad ivaretatt når globale standarder ikke reflekterer vårt syn
- Vi mister kontaktnettet og har ingen å be om støtte når vi har en viktig sak
- Vi mister kompetansen for å gjøre en god jobb internasjonalt

- Vi har i mindre grad en påvirkning på de std som legges til grunn for nasjonalt regelverk i de landene vi importerer fra
- Våre spesifikke interesser knyttet til eksporten blir ikke ivaretatt
- Vi mister kontakten med en faglig arena for læring og kompetanseheving knyttet til standardisering og regelverksutvikling

Codex Alimentarius Commission (CAC)

CAC er besluttsende organ og har en rekke underkomiteer.

Organisering

Mattilsynet

Norge har de siste tiårene fokusert innsatsen på de generelle komiteene og på de varekomiteene der vi har særskilte interesser (Fiskekomitéen og i perioder Komitéen for fett og oljer). Komiteene har sesjoner med varierende tidsrom, mellom 12 og 24 mnd. Nå er det fire ulike måter å arrangere sesjonen på: kun fysisk, kun virtuelt, fysisk og med mulighet for virtuell deltakelse og fysisk med kringkasting. Det er også en mulighet for å jobbe via korrespondanse, noe vi benytter oss av for Fiskekomitéen.

Mattilsynet utarbeider kommentert dagsorden og utkast til norske posisjoner, innhenter synspunkter fra interessenter, avholder formøter med interessenter og med departementer (for å forankre posisjonene) og skriver referat fra sesjonene.

Ansvarsfordeling

Seksjon Internasjonalt samarbeid: Leder delegasjonen til Codex Alimentarius Commission (CAC), komiteen som jobber med rutiner og generelle prinsipper (CCGP), Europaregionens møter (CCEURO) og Komiteen for import og eksport (CCFICS). Vigdis S. Veum som Codex kontaktpunkt og koordinator leder også arbeidet i Fiskekomitéen (CFFP).

Seksjon for Kjemisk Mattrygghet: Komiteene for kontaminanter (CCCF), Ernæring (CCNFSDU), plantevernmiddelester (CCPR), tilsetningsstoffer (CCFA), veterinære legemidler (CCRVDF) og komiteen for analyse- og prøveuttak (CCMAS).

Seksjon for Biologisk Mattrygghet: Komiteene for fett og oljer (CCFO), hygiene (CCFH), fisk- og fiskeprodukter (CCFFP) og merking (CCFL).

Generelt om arbeidet i Codex komiteene (mandat):

Kontaminanter (CCCF)

Komiteen jobber med grenseverdier for forurensninger og naturlig forekommende kontaminanter i mat og fôr. Den utarbeider standarder eller «best practices», jobber med prioriteringer for risikovurderinger og vurderer metoder for analyse og prøvetaking.

Europaregionens møter (CCEURO)

Denne komiteen har hovedfokus på saker som er viktige for regionen, utveksling av informasjon og styrking av strukturen for matvarekontrollen i regionen. I denne sammenheng er det fra Øst-Europa et stort behov for informasjon og nettverksbygging herunder hospitering og annen opplæring. Vi har tidligere jobbet som mentor for Nord-Makedonia. Dette er en viktig og nyttig arena for nettverksbygging og for å diskutere viktige saker med de andre europeiske landene. Mattilsynet har brukt denne komiteen aktivt til å gjøre seg kjent med europeiske kolleger og posisjoner. Vi er interessert i den strategiske planen og arbeidet med mentorer og deltar aktivt i disse diskusjonene.

Tilsetningsstoffer (CCFA)

Komiteen fastsetter grenseverdier for individuelle tilsetningsstoffer; utarbeider prioriteringslister for risikovurderinger, tildeler funksjonsklasser; anbefaler spesifikasjoner for identitet og renhet, utarbeider standarder eller koder for f.eks merking av tilsetningsstoffer og vurderer analysemetoder. Komiteen arbeider tett opp mot varestandard-komiteene for vurdering av helsefare knyttet til tillatelse av tilsetningsstoffer i varestandardene.

Fisk- og fiskeprodukter (CCFFP)

Dette er den varestandardkomiteen Norge har ledet siden opprettelsen på 60 tallet. Komiteen har ansvaret for å utarbeide globale standarder for fersk, frossen og prosessert fisk, krepsdyr og bløtdyr. Komiteen har til sammen utarbeidet 27 standarder for ulike varegrupper. Den har vært sovende i perioden 2015 – 2020. Nå er den gjenåpnet for å jobbe via korrespondanse.

Hygiene (CCFH)

Komiteen utarbeider grunnleggende generelle bestemmelser om mathygiene, den jobber med bestemmelser for Codex-varestandarder og den foreslår og prioriterer områder der det er behov for mikrobiologisk risikovurdering på internasjonalt nivå og formulerer spørsmål som skal behandles av risikovurderingsorganene.

Komiteen for import og eksport (CCFICS)

Komiteen jobber med prinsipper og retningslinjer for inspeksjons- og sertifiseringssystemer for matimport og -eksport. Dette inkluderer arbeid med sertifikater og annen informasjonsutveksling i forbindelse med import-/eksport. Formålet med arbeidet er å legge til rette for dialog mellom import- og eksportland og dermed legge til rette for handel.

Merking (CCFL)

Komiteen utarbeider bestemmelser om merking for alle matvarer; vurderer og godkjenner utkast til spesifikke bestemmelser om merking utarbeidet av andre Codex-komiteer; diskuterer merkingsproblematikk og problemer knyttet til reklame for matvarer med særlig henvisning til påstander og villedende merking.

Fett og oljer (CCFO)

Komiteen arbeider med standarder for fett og oljer av animalsk, vegetabilsk og marin opprinnelse, inkludert margarin og olivenoljer. Den arbeider også med en liste over «tillatte tidligere laster».

Rutiner og generelle prinsipper (CCGP)

Komiteen behandler generelle saker inkludert prosedyrer og andre tekster i prosedyremanualen (PM). Her legges føringer for risikoanalysen, mandat for de ulike komiteene, arbeidsmetoder og rutiner, samt samhandling mellom komiteene.

Analyse- og prøveuttak (CCMAS)

Komiteen er det koordinerende organ for Codex' metoder for analyse og prøvetaking. Den vurderer analyse- og prøvetakingsmetoder foreslått av andre Codex-komiteer og utarbeider veiledninger og prosedyrer, etter behov.

Ernæring (CCNFSDU)

Komiteen jobber med generelle og spesifikke ernæringsspørsmål; generelle bestemmelser angående ernæringsmessige aspekter ved alle matvarer; den utvikler standarder, retningslinjer eller relaterte tekster for næringsmidler til spesielle ernæringsmessige behov og den vurderer ernæringsbestemmelser foreslått i andre Codextekster.

Rester av plantevernmidler (CCPR)

Komiteen jobber hovedsakelig med fastsettelse og opphevelse av MRLer for stoffer som er vurdert i forkant av sesjonene.

Komiteen prioriterer rester av plantevernmiddelrester for spesifikke matvarer eller i grupper av matvarer for risikovurdering; fastsetter grenseverdier for plantevernmiddelrester i visse dyrefôr, vurderer metoder for prøvetaking og analyse for bestemmelse av plantevernmiddelrester i mat og fôr; vurderer andre forhold knyttet til trygg mat og fôr som inneholder plantevernmiddelrester; og, fastsette maksimumsgrenser for miljømessige og industrielle forurensninger som viser kjemiske eller andre likheter med plantevernmidler, i bestemte matvarer eller grupper av matvarer. Når det gjelder revurdering prioriteres både stoffer der det kan være helsefare knyttet til MRLer (der det er meldt inn bekymring) i tillegg til en periodisk revurdering (satt en frist på 15 år). Det er også et prinsipp at grenseverdiene skal slettes hvis det er mer enn 25 år siden de er risikovurdert (25 year rule) som blant annet EU og Norge har vært opptatt av at følges opp i praksis. Det er et etterslep i arbeidet med revurdering, vurdering av nye stoffer og nye grenseverdier for eksisterende stoffer, noe som stadig diskuteres under den faste saken om prioriteringslisten.

Flere av sakene gjelder hvordan CCPR kan forbedre prosedyrer for fastsettelse av MRLer for plantevernmiddelrester for mat og fôr.

Rester av veterinære legemidler (CCRVDF)

Komiteen jobber med grenseverdier, standarder og «best praksis» knyttet til rester av ulovlige og lovlige legemidler i mat.